

Poziom optymizmu a styl twórczego zachowania się Analiza zależności

Czerw Agnieszka¹

Instytut Organizacji i Zarządzania Politechnika Wrocławska

THE LEVEL OF OPTIMISM VERSUS THE STYLE OF CREATIVE BEHAVIOUR: AN ANALYSIS OF CORRELATION

Summary. Correlation research results between optimism level and creative behavior were referred in this article. Relation between three factors of optimism and some of creative behavior factors was discussed. An optimistic person was characterized on account of possessed skill of creative behavior.

W wielu koncepcjach optymizmu autorzy podkreślają, że optymizm nie jest jednorodną zmienną. Najczęściej są to dwa rodzaje optymizmu. W teorii Schwarzera (1993) optymizm dzieli się na optymizm defensywny i funkcjonalny. Optymizm defensywny u innych autorów często nazywany jest nierealistycznym optymizmem. Charakteryzuje się on nierealistycznie wysoką oceną własnych szans na uniknięcie przykrych zdarzeń. Definiując natomiast optymizm funkcjonalny należy podkreślić, że jest to ogólne oczekiwanie korzystnych zdarzeń, związane z wysokim poczuciem własnej efektywności. Schwarzer twierdzi, że optymizm funkcjonalny wymaga pewnych dyspozycji poznawczych jednostki, związanych ze strukturą osobowości. Jedną z takich osobowościowych dyspozycji może być myślenie twórcze. Występowanie otwartości poznawczej jako jeden z czynników składających się na optymizm (Czerw, w druku) może świadczyć o związku tych dwóch zmiennych. Ponadto wydaje się, że nietypowe pomysły rozwiązywania problemów czy łatwość podejmowania niekonwencjonalnych zachowań powinny być związane z nadzieją na korzystny rozwój sytuacji, czyli z pozytywnym myśleniem charakterystycznym dla optymizmu. W związku z tym istotne wydało mi się zbadanie, czy zakładana przeze mnie zależność między optymizmem a twórczością rzeczywiście istnieje.

¹ Adres do korespondencji: Instytut Organizacji i Zarządzania, ul. Smoluchowskiego 25, 50-372 Wrocław, e-mail: Czerw@ioz.pwr.wroc.pl.

CZERW AGNIESZKA

PRZEBIEG BADAŃ

Badaniu zostało poddanych 54 studentów III i IV roku studiów. Byli to studenci Politechniki Wrocławskiej. Wypełniali oni dwa kwestionariusze. Jednym z nich był kwestionariusz OPEB do pomiaru optymizmu (Czerw, w druku). Drugim – kwestionariusz Style Zachowania Się (Strzałecki, 1996). Kwestionariusz OPEB jest metodą badającą poziom optymizmu. Diagnozuje cztery czynniki tworzące strukturę optymizmu. Są to: nastawienie na osiągnięcia, ostrożność, pozytywne myślenie i otwartość. Kwestionariusz Style Zachowania Się bada zachowania twórcze. Pozwala na zdiagnozowanie 10 czynników składających się na zachowania twórcze. Są to: silne *ego*, giętkość i złożoność struktur poznawczych, nonkonformizm, spontaniczność, tolerancja wobec niezgodności poznawczych, wewnętrzna sterowność, autonomiczna motywacja poznawcza, postawa estetyczna, oryginalność, tendencja do samorealizacji.

WYNIKI

Po przeprowadzeniu analizy statystycznej okazało się, że istnieje rzeczywisty związek pomiędzy poziomem optymizmu a twórczym zachowaniem się. Wyniki korelacji podane są w tabeli 1.

Tabela 1.
Korelacje wyników uzyskanych w kwestionariuszu OPEB z wynikami uzyskanymi w kwestionariuszu Style Zachowania Się

		Suma OPEB
Suma SZS	korelacja <i>r</i> Pearsona istotność dwustronna N	0,628** 0,001 54

** korelacja jest istotna na poziomie 0.01 (dwustronnie)

Po dokładniejszym przeanalizowaniu struktury korelacji okazało się, że istnieją również istotne korelacje pomiędzy trzema czynnikami kwestionariusza OPEB z niektórymi czynnikami kwestionariusza Style Zachowania Się. Jedynym czynnikiem, który nie koreluje z żadnym czynnikiem twórczego zachowania się, jest „ostrożność”. Wielkości korelacji pomiędzy czynnikami obydwu kwestionariuszy podane są w tabeli 2. Analizując uzyskane wyniki należy podkreślić, że dwa czynniki kwestionariusza OPEB istotnie korelują z połową czynników kwestionariusza Style Zachowania Się.

POZIOM OPTYMIZMU A STYL TWÓRCZEGO ZACHOWANIA SIĘ

Tabela 2.

Korelacje czynników kwestionariusza OPEB z czynnikami kwestionariusza SZS Oznaczenia: korelacja r Pearsona (K. P.), istotność dwustronna – $N = 54$.

		Nastawienie na osiągnięcia	Ostrożność	Pozytywne myślenie	Otwartość
Silne <i>ego</i>	K. P. Istot.	0,482** 0,001	0,224 0,103	0,433** 0,001	0,369** 0,006
Giętkość i złożoność struktur poznawczych	K. P. Istot.	0,333* 0,014	0,117 0,399	0,373** 0,006	0,358** 0,008
Nonkonformizm	K. P. Istot.	0,368** 0,006	0,246 0,073	0,239 0,082	0,360** 0,008
Spontaniczność	K. P. Istot.	0,511** 0,001	0,250 0,068	0,458** 0,001	0,279* 0,041
Tolerancja wobec niezgodności poznawczych	K. P. Istot.	0,541** 0,001	0,250 0,068	0,246 0,073	0,862** 0,001
Wewnętrzna sterowność	K. P. Istot.	0,166 0,230	0,059 0,673	-0,248 0,071	0,085 0,540
Autonomiczna motywacja poznawcza	K. P. Istot.	0,129 0,352	0,063 0,652	0,114 0,413	0,155 0,263
Postawa estetyczna	K. P. Istot.	0,499** 0,001	0,117 0,400	0,303* 0,026	0,395** 0,003
Oryginalność	K. P. Istot.	0,067 0,632	0,220 0,109	0,085 0,539	0,255 0,063
Tendencja do samorealizacji	K. P. Istot.	0,189 0,172	-0,097 0,483	0,294* 0,031	0,125 0,368

** korelacja istotna na poziomie 0,01 (dwustronnie); * korelacja istotna na poziomie 0,05 (dwustronnie).

ANALIZA WYNIKÓW

Nastawienie na osiągnięcia koreluje z silnym *ego*, nonkonformizmem, spontanicznością, tolerancją wobec niezgodności poznawczych oraz postawą estetyczną. Otwartość koreluje z silnym *ego*, giętkością i złożonością struktur poznawczych, nonkonformizmem, tolerancją wobec niezgodności poznawczych, postawą estetyczną. Natomiast pozytywne myślenie istotnie koreluje z trzema czynnikami zachowania twórczego: silne *ego*, giętkość i złożoność poznawcza oraz spontaniczność.

Można więc dokonać próby charakterystyki osoby uzyskującej wysokie wyniki w poszczególnych czynnikach kwestionariusza OPEB. Charakteryzuje się ona silnym nastawieniem na osiągnięcia, chętnie podejmuje się rozwiązywania problemów nawet takich, które są szczególnie trudne ze względu na rozbieżności czy luki informacyjne. Stara się dodatkowo nadawać tym rozwiązaniom logiczną i przejrzystą formę. Ponadto cieszy się z samej możliwości podejmowania aktywności nawet wtedy, jeśli wiąże się ona z koniecznością obrony swoich poglądów czy sposobów działania przed tzw. ogólną opinią.

Osoba uzyskująca wysokie wyniki w czynniku pozytywne myślenie ma równocześnie zdolność cieszenia się z podejmowanej aktywności oraz łatwość wchodzenia w sytuacje problemowe. Łączy się to także z umiejętnością stosowania elastycznych metod rozwiązywania problemów.

Badani charakteryzujący się wysoką otwartością poznawczą są przede wszystkim bardzo tolerancyjni wobec rozbieżności, sprzeczności lub luk w napływających informacjach, czyli nie obawiają się sytuacji i zadań nieznanymi, nietypowymi i niezgodnymi z powszechnymi oczekiwaniami. Z łatwością wchodzi w sytuacje problemowe i koncentrują się na problemie. Dzięki elastyczności i oryginalności myślenia mają również umiejętność łączenia nawet bardzo odległych dziedzin. Dodatkowo potrafią bronić swoich niekonwencjonalnych pomysłów i dążyć do nadawania rozwiązaniom logicznej i estetycznej formy.

Po przeprowadzonej analizie wyników widać, że związek trzech czynników optymizmu (nastawienie na osiągnięcia, pozytywne myślenie, otwartość) z wymienionymi wcześniej czynnikami twórczego zachowania się jest uzasadniony i daje się w sposób logiczny wytłumaczyć. Na przykład jakaś osoba pozytywnie myśli o przyszłości, ponieważ próbuje siebie i życie, które prowadzi; jest spontaniczna i cieszy ją możliwość podejmowania aktywności życiowej. Zawsze jest dobrej myśli, gdyż nie ma obaw związanych z rozwiązywaniem problemów, wręcz lubi je rozwiązywać i potrafi skoncentrować się na problemie. Ponadto nie boi się trudnych sytuacji, które mogą pojawić się w przyszłości, ponieważ jest elastyczna w stosowaniu różnych metod rozwiązywania problemów. W związku z tym ma poczucie, że może poradzić sobie niezależnie od tego, z jakim

CZERW AGNIESZKA

problemem ma do czynienia. W pewnym sensie więc ma prawo do pozytywnego myślenia o przyszłości.

*

Podsumowując analizę uzyskanych w tym badaniu wyników można przypuszczać, że optymizm danej osoby w dużej mierze może zależeć od poziomu twórczości charakteryzującego tę osobę. Teza ta wymaga oczywiście weryfikacji w odpowiednich badaniach.

BIBLIOGRAFIA

Czerw, A. (w druku). *Analiza struktury optymizmu*.

Schwarzer, R. (1993). Optimism, vulnerability, and self-beliefs as health-related cognitions: A theoretical analysis. *Psychology and Health*, 9, 193-204.

Strzałecki, A. (1996). Styl twórczego zachowania: model ogólny i jego zastosowania. [W:] A. Grochowska, A. Jakubik, I. M. Marcysiak, A. Strzałecki, J. Terelak (red.), *Studia z psychologii* (t. 7, s. 159-182) Warszawa: Wydawnictwo ATK.